

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

פרשת ויקהל שנת תשל"ד

יג

מבן
טעם
זקנים

שיחותיו של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

נבספתי להמשיך את העולם אל עשיה

הכלי שמנגן...

שיבואו על קברו תמיד

ראה לפני מי אתה נכנס

תבר גזיזי דברדא

המקיים את התורה מעוני

כל הדר בארץ ישראל

תן עיניך במשפחה

זהו ילד טוב!

הארון שובן במעזיבוז

בית צדיקים יעמוד

טוב מאד ביניהם לעבד את ה' ביראה

נעלם בתכלית ההעלם

קץ הפלאות

כל הזכויות שמורות

שער ועימוד: י. גרוס

0527644765

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

(מארה"ק: 0722-573-456) 1-845-200-0443

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

לתרומות והפצה בלבד:

0548432460

bn5710048@gmail.com

פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

(טייפ מס' #25)

תן עיניך במשפחה

(חסרה ההתחלה, מספר על כך שפעם דיבר הבעש"ט הק' עם תלמידו רבי נחמן הארידינקער בעניין ההשתדכות עמו, אולם רבי נחמן מחמת גודל יחוסו שהגיע עד דוד המלך התנגד לכך)

--- רבי נחמן היה יחסן כל כך גדול, שהוא נענה ואמר לרבו הבעש"ט הק': "פאר א רבי'ן שטייט איר מיר אהן, פאר קיין מחותן נישט!" [ניחא לי שתשמשו כמורי ורבי, אולם לא כמחותנין] וזאת מחמת שיחוסו גדול משלכם! או אז הראה ה'בעל שם טוב' יחוסו שמגיע עד רבן גמליאל הזקן, שם כבר ידוע בבירור - שמרבן גמליאל ולמעלה נמשך היחוס עד דוד המלך!

סיפור דומה היה אצל ר' שמעלקע, הייתה לו בת בביתו, והוא נסע למורו ורבו ה'מגיד ממעזריטש', למגיד היה בן - ה'מלאך', שחו התלמידים ואמרו לרבם: "רבי, השתדכו ביניכם. - אמר להם המגיד: "נו, אם כן דברו עם ה'עניו', ובידקו האם יחפוץ להשתדך עמי?! - כינהו 'עניו' לר' שמעלקע - ענה ר' שמעלקע ואמר: "וודאי שלא, הנני מיוחס ממנו!"

הערות ומראי מקומות

ר' שמעלקע היה נכד השל"ה הקדוש 'בן אחר בן', "הורוויץ", הוא לא חפץ להשתדך עם המגיד! ואכן שני האחים השתדכו ביניהם – רבי פנחס ור' שמעלקע, רבי פנחס בעל 'הפלאה'.

המגיד היה מורו ורבו! ר' שמעלקע התגורר בעיירה 'ניקלשבורג', ומשם הוא עשה את דרכו לעיירה 'מעזריטש', זוהי 'נסיעה ארוכה', אה אה אה, מרחק רב, והוא עשה דרך ארוכה זו, הוא הכיר היטב בגדולתו של המגיד, הכל הוא ידע, אולם להשתדך עמו, הוא לא חפץ!

ישנה גמרא², רבי יוחנן אמר לתלמידו: "אם תורתי כל כך חשובה בעיניך, מדוע אין אתה חפץ להשתדך עמי?", זוהי גמרא, הגמרא מספרת על רבי יוחנן; שאחד מתלמידיו העבירו את הנהר מצדו האחד למשנהו – הוא נשא את ר' יוחנן על כתפיו, וכך העבירו לעברו השני של הנהר, היה זה 'כבוד התורה'.

ענה רבי יוחנן ואמר לתלמידו: אם תורתי כל כך חשובה בעיניך, מדוע לא תחפוץ להשתדך עמי?", ענה התלמיד ואמר: כיוון שייחוסו גדול משלך!.

(ר' משה ביננשטוק: מה היה סיפור הדברים בין הבעש"ט הק' ובין רבי נחמן הארידנקער? לא שמעתי את תחילת הסיפור), הבעל שם טוב ענה ואמר: "מה יהיה שכר שדכנות שלי?", הבעש"ט היה השדכן, הבעש"ט הוא זה ששידך בין רבי נחמן הארידנקער לזוגתו, זהו, נהיה השידוך, שאל הבעש"ט את רבי נחמן: "נו, ומה אקבל שכר בעד ה'שדכנות'?",

ה פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

ענה הבעל שם טוב ואמר: "שכרי יהיה, שכשאצלי תהיה בת, ואצלך יהיה בן נשתדך ביננו!", ענה ר' נחמן ואמר: "ניחא לי שתשמשו כמורי ורבי, אולם לא כמחותני, ייחוסי מגיע עד 'דוד המלך'!", או אז הראה לו הבעש"ט הק' את ייחוסו, שמגיע עד רבן גמליאל הזקן, וייחוסו של רבן גמליאל נמשך עד דוד המלך!

(אחד הנוכחים: גם ר' שמואל הורוויץ הגו' בן אחר בן מהשל"ה הק') כן, וודאי, 'בן אחר בן' מהשל"ה הקדוש!

(אחד הנוכחים: הרבי כותב ב'ספר המידות' שיחוס הגו' דבר חשוב), "קשה לבטל כח הייחוס".

אפילו 'רבי עקיבא'! רבי עקיבא שהיה כל כך גדול. בעת שנטלו את ה'נשיאות' מרבן גמליאל, לכאורה ראוי היה שימנו תחתיו את רבי עקיבא לנשיא – הוא הרי 'גדול מכולם'?! אולם לרבי עקיבא לא היה יחוס! ומכיוון שאין לו יחוס – יוכל רבן גמליאל להקפיד עליו! לכן מינו את 'רבי אלעזר בן עזריה' לנשיא.

רבי אלעזר בן עזריה היה דור עשירי מ'עזרה הסופר', לכן מינהו לנשיא, הוא לא חשש שמא רבן גמליאל יקפיד עליו, מכיון שיש לו יחוס.

רואים אנו שכוח הייחוס גדול מאד, רבי עקיבא היה כל כך גדול במעלה, רבי עקיבא היה גדול מכולם, אולם לא מינהו להיות נשיא, וזאת מכיוון שאין לו יחוס, יוכל רבן גמליאל לתת לו עונש על כך, ברם רבי אלעזר בן עזריה לא חשש מכך – יש לו יחוס!

הערות ומראי מקומות

ג. עי' ספר המדות ערך יחוס אות ג' וז"ל: קשה לפני הקדוש ברוך הוא להעביר ולבטל גדולי היחוס.

ד. עי' גמ' ברכות דף כ"ז ע"ב.

טעם זקנים

הרבי השתדך עם כל גדולי ישראל, הרבי השתדך עם 'הרב מחמעלניק'^ה שהוא היה חתנו של ה'תולדות' – 'רבי אברהם דוב' – היה חתנו של ה'תולדות'! כך גם השתדך הרבי עם 'רבי לייבוש' הרב מוואלטשיסקן, שהיה תלמיד מובהק של המגיד ממעזריטש, הרב מוואלטשיסק היה מגדולי עולם! כך גם השתדך הרבי עם 'רבי לייב דובראוונער', גם הוא היה גדול!

ברוך השם יש לנו רבי – ואצל הרבי יש הכל, יש 'ייחוס', יש הכל!

זהו ילד טוב

(רמ"ב: זוגתו של רבי נחמן הארידנקער הייתה לפני כן – בזוו"ר – זוגתו של ר' יצחק דראהביטש'ער?) מאחותו של ר' יצחק דראהביטש'ער^ה נולד 'רבי שמחה', זהו ר' שמחה אביו של רביז"ל שנולד.

אמו של 'רבי שמחה' נשארה לחיות חודש אחד בלבד, וכשר' שמחה הגיע לגיל 'חודש' נפטרה אמו!

רבי נחמן – לאחר שבא בקשרי שידוכים, והתקיימה החתונה, הלך לו רבי נחמן, לא ידעו להיכן הלך, לאחר החתונה – לאחר החופה, הלך לו!

הערות ומראי מקומות

ה. בתו של רבינו ז"ל מרת אדל ע"ה נישאה לר' יוסף יוסקא ב"ר אברהם דוב מ'חמעלניק, שהיה חתן בעל התולדות זצ"ל.

ו. בתו של רביז"ל מרת מרים ע"ה נישאה לר' פנחס ב"ר אריה לייב מ'וואלטשיסק זצ"ל.

ז. בתו של רביז"ל מרת שרה ע"ה נישאה לר' יצחק אייזיק ב"ר לייב מ'דובראוונע זצ"ל.

ח. רבי יצחק מ'דראהביטש, אביו של רבי מיכל'ע זלאטשוב'ער, ובנו של רבי יוסף ספראוידלוב'ער זצ"ל.

ז פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

הלכה זוגתו לבעל שם טוב ושאלה: "מה פשר הדבר? ! רצוני היה להשתדך עם אחד מתלמידיכם, כדי שאחר כך ילך לו? !", ענה הבעש"ט ואמר לה: "הוא יחזור! המתניני עד שיחזור! כשיחזור אשאל אותו לפשר הדבר!".

כשחזר רבי נחמן שאל אותו הבעל שם טוב: "נחמן, מה פשר הדבר?", ענה רבי נחמן: "רואה אני - שבעת שתלד את בנה, היא עתידה להסתלק מן העולם! אם כן שתישאר לחיות עוד, שתישאר לחיות עוד קצת!".

(רמ"ב: רבי נחמן חזר לאחר זמן רב, או שהוא חזר עוד באותו היום?) הוא חזר מתי שהוא חזר. (רמ"ב: שמעתי פעם - אחד מפולין אמר לי שרבי נחמן חזר רק לאחר 'מספר שנים') לא לא, הרי הוא היה מגיע תדיר לבעל שם טוב, הרי הוא היה תלמידו, אמר לה הבעל שם טוב: "המתניני, הוא בא אליי תדיר, הוא יבוא אלי!".

אמר לה הבעל שם טוב - "כך הוא אומר" (שתצטרך להסתלק ח"ו).

ענתה זוגתו של רבי נחמן: "אם הוא אדם נעלה כל כך, אני מסכימה! העיקר - שייוולד לה ממנו בן!

כשהגיעה עת הלידה, אמר רבי נחמן הארידנקע'ר: "הזמן כעת הוא 'עת רצון', היא יכולה לפעול!" - היא ביקשה מהקדוש ברוך הוא בשעת הלידה "שתכיר את הרך הנולד לפחות חודש", אמר רבי נחמן: "הזמן כעת הוא 'עת רצון' והיא יכולה לפעול 'אריכות ימים ושנים', אולם אינני רשאי 'לגלות' לה!", היא ביקשה 'חודש', אז היא פעלה רק 'חודש'!"

לאחר 'חודש' התייתם הילד, ולכן הוא גדל בעיר מעזיבוז, הדבר נחשב כאילו הוא התגדל בבית הבעל שם טוב! הבעל שם טוב גידלו!

הערות ומראי מקומות

--- פעם אמר הבעל שם טוב לבתו הצדקנית אדל'ע: "ס'איז א וואויל אינגל" [זהו ילד טוב] - על 'רבי שמחה', "זהו ילד טוב!".

'ר' שמחה', ו'פייגא' בתה של אדל'ע, באו בקשרי שידוכין מאוחר יותר, לאחר הסתלקותו של הבעל שם טוב. שמעתי מספרים שר' שמחה היה 'ילד כבן עשר' בעת שהבעל שם טוב נסתלק. והשידוך נעשה מספר שנים לאחר מכן, חשבה אדל'ע בלבה: "מדוע שיבח אבי את הילד בפניי שהוא 'ילד טוב'? ! מסתמא הייתה כוונתו שאקח אותו חתן לבתי!".

אמנם השידוך עצמו נעשה עוד הרבה לפני כן (היינו שכבר זמן רב לפני כן נשתדכו הבעש"ט ורבי נחמן הרידנקער' כמסופר לעיל), אולם בכל זאת - לכל דבר יש סיבה, "מדוע שיבח אבי את הילד בפניי שהוא 'ילד טוב'? ! מסתמא כוונתו הייתה שאקח אותו חתן לבתי!", - כך נגמר השידוך!

(רמ"ב: יוצא אם כן שהבעל שם טוב כבר דיבר עם רבי נחמן הרידנקער' על השידוך?) כן כן, עוד הרבה לפני כן!

ישנם טעויות רבות, ישנם טועים ואומרים שאמו של רבי שמחה הייתה מבנות עדות המזרח, זוהי טעות גמורה, זהו שקר גמור, לא היה ולא נברא!

עוד הם אומרים שרבי נחמן הארידנקער' נסע לארץ ישראל עוד בחיי הבעל שם טוב, גם זה שקר גמור!

הארון שוכן במעזיבוז

בחיי הבעל שם טוב בער רצון עז בלבו של רבי נחמן הארידנקער' לעלות לארץ ישראל, הוא השתוקק לעלות לארץ ישראל עוד בחיי הבעל שם טוב, אולם הבעל שם טוב דחה אותו כל העת.

ט פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

היה פעם שרבי נחמן הארידנקער נכנס לבעל שם טוב ואמר: "ברצוני לעלות כבר לארץ ישראל!", אמר לו הבעש"ט: "נו, מקודם לך טבול במקווה!", הוא טבל במקווה, בחזרתו לבעש"ט, שאלו הבעש"ט: "נחמן, מה ראית במקווה?", ענה רבי נחמן: "ראיתי את ארץ ישראל! הוא טבל טבילה נוספת וראה את ירושלים!", טבל שוב וראה את "קדש הקדשים!", אולם את ה"ארון" הוא לא ראה, מכיוון ש"הארון שוכן במעזיבוז!" - כך אמר לו הבעש"ט: "דער ארון איז אין מעזיבוש!" הארון שוכן במזיבוז! זהו, ושוב הוא נמנע מלנסוע לארץ ישראל.

הראו לו הכל, ברם את ה'ארון' לא הראו לו, "הארון שוכן במזיבוז!".

(רמ"ב: רבי געצע' כותב זאת במכתב לרבי שלמה ווקסלר - הוא הרי לא רצה לצאת מחוץ לגבולות ארץ ישראל, כותב לו ר' געצע: "זכור, הארון שוכן במזיבוז!" [לרמז לו על ציונו של הרבי באומן])
כן.

לאחר הסתלקותו של הבעל שם טוב, נהג רבי נחמן להשתטח פעמים רבות על ציונו של הבעש"ט, שם היה מפציר ומבקש שברצונו לנסוע לארץ ישראל, אולם הבעש"ט לא נתן רשות בידו לנסוע לארץ ישראל!

באחד מן הימים - סיפור זה כבר מובא בספרים - שהה רבי נחמן בציון הבעש"ט יחד עם עוד אחד מגדולי תלמידי הבעש"ט - אינני זוכר את שמו כעת - בצאתם מהציון יצא רבי נחמן כששמחה נסוכה על פניו באומרו: "כעת נתן הבעש"ט רשות בידי לנסוע לארץ ישראל!".

הם שהו יחדיו בציון הבעש"ט, שאל התלמיד את רבי נחמן: "מדוע לא שמעתי מאומה מדברי הבעש"ט שאומר לך כך וכך?!", ענה לו רבי נחמן: "לא שמעת כלום? ! הבעל שם טוב נתן רשות בידי לנסוע!", כך הוה מעשה'!

הערות ומראי מקומות

אלא מאי, שמעתי שרבי נחמן הרידנקער חיתן תחילה את רבי שמחה, ורק לאחר מכן נסע לארץ ישראל, לא לפני כן.

בית צדיקים יעמוד

אדל'ע הייתה ענייה, לא היה לה לתת בית בתור נדן לחתנה ר' שמחה. בזמנם נהוג היה שהחתן מקבל בית להתגורר בו, וכך גם נהגו לתת לחתן 'קעסט', החתן היה 'ייחוס' שלם, נתנו לו דירה, אולם לאדל'ע לא היה לתת.

ר' הירש בנו של הבעש"ט היה גביר, הוא היה 'סוחר שוורים', אדם אמיד, הוא היה צדיק נסתר, סוחר, ומשכך לא היה לו צורך בירושת דירתו של הבעש"ט, היה לי די צרכו. ואדל'ע היא זו שירשה את דירתו של הבעל שם טוב. היא העניקה את דירתו של הבעש"ט לרבי שמחה, שם הם התגוררו, ושם בדירתו של הבעל שם טוב נולד הרבי"א!

הם היו אנשים נעלים מאד, כל הסיפורים הם 'סיפורים שמימיים', אלא שהם מלובשים בדרך הטבע, התפשטותם מהעולם הזה הייתה התפשטות עם לבוש.

שידוכו של הרבי - 'רבי אפרים' חותן רביז"ל התגורר בעיירה 'אוסיאטין' - ישנה עיירה אוסיאטין במדינת גאליציע, וישנה עיירה נוספת אוסיאטין במדינת אוקראינה בסמוך לעיירות 'טשעהריץ', 'מעדוועדיווקע', 'אלכסנדראווקע' - רבי אפרים היה מכניס אורחים גדול, כל הצדיקים התארחו בביתו, נו, הם הציעו לרבי אפרים שייקח את הרבי לחתן.

טוב מאד ביניהם לעבד את ה' ביראה

(השואל: בזמנכם הכפר 'אוסיאטין' עוד היה קיים?) כן! זהו כפר ליד טשעהריין. אולם אני לא הייתי שם. "רבי אברהם בן רבי נחמן" היה שם, הוא היה בכל המקומות, בכל האזורים הללו, טשעהריין, מעדוועדיווקע, אלכסנדראווקע, ועוד.

כל המקומות הללו הם השדות בהם הרבי התבודד, היה זה שטח שהשתרע על פני קילומטרים רבים, שם בכל המקומות הללו התבודד הרבי ואמר: "עס איז זייער גוט פרום צו זיין צווישן זיין – בין העשבים הללו – טוב מאד ביניהם לעבד את ה' ביראה! כל עשב ועשב אומר שירה לפני השם".

הרבי ענה ואמר לרבי שמעון: "וואס האט מיר געטויגט די פירסום? דא האב איך געפילט – 'בכל פסיעה ופסיעה' האב איך געפילט א טעם גן עדן!" [מה הואיל לי הפירסום? ! כאן הרגשתי – 'בכל פסיעה ופסיעה' הרגשתי טעם גן עדן!] הרבי התכוון על הכפרים הללו, הרבי הראה באצבעו 'כאן', 'כאן'!

הערות ומראי מקומות

יב. עי' חיי מוהר"ן אות קס"ג: ... ענה רבנו ז"ל ואמר: אם היית זוכה לשמע את קול השירות והתשבחות של העשבים, איך כל עשב ועשב אומר שירה להשם יתברך בלי פניה וכלי שום מחשבות זרות ואינם מצפים לשום תשלום גמול, כמה יפה ונאה כששומעין השירה שלהם, וטוב מאד ביניהם לעבד את ה' ביראה. (ואמר בלשון אשכנז: עס איז זייער גוט פרום צו זיין צווישן זיין).

יג. עי' חיי מוהר"ן אות ק"ז: וספר רבי שמעון, שפעם אחת אחר שנעשה מפרסם, נסע עם רבנו ז"ל דרך כפר אוסיאטין, ששם יגע רבנו ז"ל בעבודתו הגדולה בבית חותנו שהיה דר שם, ונסע עמו דרך השדות וכיוצא, והיה רבנו ז"ל מתגעגע מאד ואמר, כמה היה טוב לפני בכאן, כי בכל פסיעה ופסיעה הרגשתי טעם גן עדן. כי שם באלו הדרכים היה רגיל לילה ולהתבודד, והיה מצר ומתגעגע מאד, ואמר הלא כאן היה טוב לפני מאד, ולמה לי הפירסום של עכשו. גם עוד פעם אחת ספר בפני, שבהיותו בימי

נעלם בתכלית ההעלם

אמנם לפני החופה כן גילה הרבי לזוגתו מי הוא (היינו את גדולתו, מחמת שבפני העולם היה נסתר מאד, כדלהלן) אולם הוא השביע אותה שלא תגלה – כך שמעתי – לולא זאת לא יכול היה להיות מה שהיה!"

קודם החופה גילה הרבי לפניו מי הוא, והשביע אותה, שלא תספר כלל! זהו, לולא זאת לא יכול היה להיות – רצונו של הרבי לא יכול היה להתממש בשום אופן.

אמנם היא סבלה מכך, חותנו של הרבי קצת – (לא עמד על גדולת חתנו – רביז"ל), אולם היא הייתה מושבעת ועומדת, מושבע ועומד מהר סיני, זהו, זהו זה! או אז יכול היה הרבי לשמש כרבי.

ה'הצנע לכת' של הרבי היה נורא גדול, מהחידושים – מחידושי העולם, האופן בו הרבי הסתתר, כל כך נסתר – נורא, זהו אחד מחידושי גדולתו של הרבי, להצליח להסתתר כל כך!"

(אחד הנוכחים: גם כעת מסתתר הרבי מהעולם!) אה, גם כעת הוא נסתר! גם עכשיו הוא סוד גדול! אפילו בין אנשי שלומינו עדיין הוא סוד! אמנם אנו קרויים כביכול על שמו של הרבי, אולם עדיין נשאר הרבי סוד גדול!"

הערות ומראי מקומות

נְעוּרָיו כְּשֶׁהָיָה מְתַבַּדֵּד בְּאֵיזָה מְקוֹם בֵּיעַר אוּ בְשֶׁדָּה, כְּשֶׁחָזַר מִשֵּׁם הָיָה כָּל הָעוֹלָם חֹדֵשׁ בְּעֵינָיו, וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלּוּ הוּא עוֹלָם אַחַר לְגַמְרִי, וְלֹא הָיָה הָעוֹלָם נִרְאָה בְּעֵינָיו כְּלָל כְּאִשֶּׁר מְקַדֵּם.

יד. ע"י שבחי הר"ן אות י"ט.

טו. ע"י שבחי הר"ן אות י"ג.

טז. ע"י חיי מוהר"ן אות פ"ג, אות רמ"ו, אות תקע"ט, וז"ל בספר חיי מוהר"ן כתי"י מוהר"ר נפתלי זצ"ל בהקדמה: ...והוכפל והושלש הדבר, שכל המבואר כאן אינו אפילו כטיפה מן הים הגדול משבחו

פרשת ויקהל, שנת תשל"ד יג

'רבי נתן' ידע קצת מהרבי! הרבי הרי אמר: "וויסן פון מיר ווייסט נאר נתן, נפתלי אביסל!" [לדעת ממני יודע רק נתן, נפתלי קצת"!].

היו חילוקי דעות בין אנשי שלומינו כיצד אמר הרבי, האם; "נתן – ונפתלי קצת!", או שמא; נתן נפתלי – 'קצת' – הכוונה לשניהם".

הרבי נהג לקרוא לרבי נתן; נת'לע נת'לע!

קיץ הפלאות

(רמ"ב: יש איזשהו סיפור – 'ר' זלמן הקטן" אמר לרבי נתן: "אנכי יודע משהו שאינך יודע") "רבי זלמן דער קליינער"ט (רבי זלמן הקטן), כן, הרבי שלח אותו לקחת 'הסכמות', הדבר ארך שנה שלימה, הוא היה בפולין, הוא היה אצל ה'מגיד מקאזניץ', הוא היה אצל ה'חוזה מלובלין', הוא לקח מהם הסכמות.

הוא אמר לרבי נתן: "יודע אני דבר מה מהרבי – מה שאין אתם יודעים!", אלא מאי – אינני רשאי לגלות! (מחמת שציווה עליו רביז"ל שלא לגלות).

הערות ומראי מקומות

הגדולים והנוראים, כי שבחיו באמת נעלם מעין כל חי, כי היה סתום ונעלם בתכלית, והצדיק מתדמה ליוצרו וכו', על כן רשות לומר עליו מה שאמר אליהו להש"י לית ידידע בך כלל, וכל מה שזכינו לידע ולהשיג קצת קצת מגדולתו ומשבחיו ומעוצם הפלגת יקרת קדושת מעלתו, הוא רק בבחינת מטי ולא מטי וכו', והכריח עצמו בכל מיני כחות לגלות את עצמו קצת בעולם, למען יוכלו בני ישראל לינוק קצת ממנו, למען לא יהי האור נעלם לגמרי וכו'.

יז. עי' כוכבי אור – חכמה ובינה אות כ"א, ועי' אבני"ה ברז"ל – שיחות וסיפורים מרביז"ל, אות י'.

יח. עי' חיי מוהר"ן בתחלת ההקדמה וז"ל: וְאָמַר בְּפֶה מְלֵא שְׂאִין מִי שְׂיֹדֵעַ מִמֶּנּוּ כִּי-אִם אֲנֹכִי מְעַט.

יט. מחשובי תלמידי רביז"ל.

אמר על כך רבי אברהם בן רבי נחמן: "אמנם איננו יודעים מהו הדבר, אולם אנו מבינים!".

הרבי חי בזמן בו ה'חזוזה מלובלין' השקיע כוחות עצומים בעניין משיח – ה'חזוזה מלובלין' וה'מגיד מקוזניץ' – הם השקיעו מאמצים גדולים; 'חייבים להביא את משיח'! אמר על כך ר' אברהם בן ר' נחמן; אנו יודעים שהרבי מסר להם שלא יתעקשו! ר' אברהם בן ר' נחמן אמר בזו הלשון; "אמנם איננו יודעים מהו הדבר, אולם אנו מבינים!", הכוונה היא לכך שלא יתעקשו עוד על עניין זה!

(רמ"ב: האם לא היו זמנים באומן שנדמה היה 'הנה משיח בא'?) רבי נתן אמר: "מיין משיח איז שוין געקומען!" [משיח שלי כבר בא^{כא}].

אכן היו זמנים – גם בזמננו היו דברים ממשיים שנדמה היה 'הנה תיכף אנו נושעים'!

בזמנו של "ר' אברהם בן ר' נחמן" ב'בית הכנסת' בערה אש להבה, ב'ציון הקדוש' בערה להבת אש, ב'בית המדרש' בערה להבת אש – הרבי מדבר שם במעשה מ'בעל תפילה', 'תנור' וזו הכוונה 'קעך' (בית התבשיל), ו'המאכלים' מתבשלים שם, כלפי חוץ אין הדבר נראה כלל, אלא שנמשכים 'צינורות' של 'אש', וכך מתבשלים המאכלים.

בזמננו ראו זאת בחוש! כשהיינו 'בבית המדרש' נשמעו קולות מה'ציון הק', ובהיותנו ב'ציון הק' נשמעו קולות מ'בית המדרש', בערה אש, להבת אש!

כ. עי' שיש"ק ח"ג אות רמ"ז.

כא. עי' שיש"ק ח"ב אות תשל"ט.

ראו זאת בחוש, היו אז עובדי ה' מופלגים, עובדי ה' גדולים מאד! היה מה לראות! הרגשנו שהנה תיכף אנו נושעים!

נכספתי להמשיך את העולם אל העשיה

(רמ"ב: האם גם בזמנכם עסקו בחישוב 'גימטראות וכדו' על קץ הגאולה כמו היום?) הקשב, כל עובדי ה' הגדולים – הרי אינני מדבר מר' אברהם מר' נחמן – כל עובדי ה' הגדולים לא ידעו כמחצית מכמות ה'שיחות' שיודע כיום נער צעיר! ומדוע? מכיוון שהיה זה 'טפל', העיקר היה 'תורה ותפילה', 'תורה ותפילה', 'התבודדות', עבודת ה'!

כיום הפכו ה'שיחות' לעיקר! רק שיחות, ושיחות, ושיחות! לא עוסקים בלימוד 'ליקוטי מוהר"ן'! לא למדים 'ליקוטי הלכות'! רק 'שיחות'! ככל שהוא יודע יותר שיחות – הוא חסיד גדול יותר!

בעבר הדבר לא היה קיים, העיקר היה – יהודים שמרו את זמנם, התפללו בכוונה, למדו תורה בכוונה, קיימו את עצותיו של הרבי, ושיחות 'גם' היו! ברם לעשות מכך עיקר? וכי היה זה ה'עיקר'?

כיום הפכו השיחות ל'עיקר', ובאם לומדים שיעור ב'ליקוטי מוהר"ן' אזי עוזבים את השיעור... 'מעשיות' חפצים לשמוע! אמנם לשמוע סיפור, שיחה, זהו דבר טוב, אולם זה לא הכל!

עניינו של הרבי – עיקרו הוא בחלק ה'עשיה', 'לעשות'! עשיה. עשה, התפלל, למד, עסוק בעשיית מצוות ומעשים טובים^{כב}!

הערות ומראי מקומות

כב. עי' שיחות הר"ן אות י"ט: ... וְאָמַר: נְכַסְפֵי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם אֶל עֲשִׂיָּה, שִׁיחָהּ חַיִּיב אֶצְלָךְ אֶחָד וְאֶחָד לְלַמֹּד כִּף וְכִף בְּכָל יוֹם וְלֹא יַעֲבֹר וְכִיּוֹצֵא וכו'.

כאלו סיפורים, וכיום ילדים ממש יודעים השיחות הללו – מי ידע פעם מהשיחות הללו?! יהודים יראי ה' מופלגים, עובדים. הם חיו את חייהם, צדיקים, אלא שהם כלל לא ידעו מאלו המעשיות! כך גם השאר לא סיפרו כל כך הרבה סיפורים! דיברו לפעמים מגדולת הרבי, מגדולת רבי נתן, שחו מגדולתם של אנשי שלומינו, אולם כל שאר המעשיות – הם לא הסכימו לספר כלל, לא עשו מכך עיקר!

(רמ"ב: מהיכן היו לו לר' אברהם בן ר' נחמן ידיעות כה רבות?) הוא ידע! (רמ"ב: מן הסתם אביו רבי נחמן טולטשינער' דאג לספר לו) נו, כן, וודאי מאביו.

היה לו ראש טוב, זכרונו היה חזק מאד, כל מה ששמע נחקק בזיכרונו, אולם ישנם סיפורים רבים שהוא לא הסכים לספרם, בשום אופן לא הסכים לספרם, ניסו לשאול אותו – אולם הוא התחמק מלענות, הוא לא הסכים לספרם!

הסיפורים הללו שר' אברהם לא הסכים לספרם, כיום מספרים אותם – הפכו את תוכן הדברים, הראש כלפי מטה והרגליים כלפי מעלה... הוא לא רצה לספרם, וכיום כבר מספרים את הסיפורים הללו.

(רמ"ב: לא שייך היה להתעקש עם ר' אברהם בן ר' נחמן?) לא לא! רציתי לשאלו, טוב, הלאה, הוא לא ענה לי וזהו! צדיק, כשהוא מרמז בתנועותיו, לא מנסים שוב, זהו.

(רמ"ב: מהיכן ידעו שר' אברהם יודע את ה'מגילת סתרים' על כל פרטיה?) ידעו!

אוי אוי, נו, השי"ת ירחם שנזכה לקיים.

הכלי שמנגן

(רמ"ב: באיזה תאריך נפטר ר' נחום שוסטער?) אינני יודע, הוא נפטר בשנת תרצ"ו. (השואל: הוא נפטר בזמן היותכם אסורים ב'בית הסהר')? כן. (השואל: כלילה ההוא חלמתם החלום?) כן, באותו לילה ראיתי את ר' אברהם בן ר' נחמן" בחלום, רבי אברהם אמר לי: "רצוני להתאכסן אצלך!", שאלתי אותו: "ר' אברהם, הרי אתם מתאכסנים אצל נחום שוסטער?!", הוא לא השיב לי מאומה.

בחיים חיותו של ר' אברהם, הוא נהג להתאכסן אצל נחום שוסטער, הוא הרי היה מתאכסן אצל נחום, שאלתיו בחלום: "מדוע משנים אתם את מקום אכסנייתכם?!" הוא לא השיב לי מאומה.

בקומי בבוקר, הרהרתי בליבי; "מה פשר החלום? מי יודע אולי נחום שוסטער כבר איננו בין החיים?!" כך חשבתי בליבי בקומי בבוקר, מאוחר יותר בעת יציאתי לחצר – בבית המאסר רשאים האסירים לצאת לחצר למשך עשר דקות – הבטתי החוצה מבעד לחלון, ובאותו הזמן התהלך ברחוב ר' ברוך געצע'ס, תוך שהוא קורא בקול רם: "נחום נסתלק לבית עולמו!".

הבטתי מבעד לחלון, ור' ברוך געצע'ס הבחין בי מביט מבעד לחלון, הוא החל קורא בקול רם: "נחום נסתלק!".

מה הייתה כוונתו של ר' אברהם? כוונתו הייתה שנספר בשבחו! (לא לו דרגות ומעלות נשגבות יכול האדם להגיע בעולם הזה ע"י התבטלותו לרביה"ק"י!) כך הבנתי ממראה החלום!

הערות ומראי מקומות

כג. רבי נחום שטראקס ז"ל מאנ"ש באומאן. אחיו של ר' נחמן שטראקס הידוע מפרשת נכדו יאסאלע שוכמאכער.

כד. ע"י ליקו"מ תו"ק"מ: בְּיַד כָּל אָדָם יִחְתּוּם לְדַעַת כָּל אָנָשִׁי מַעֲשָׂהוּ (איוב ל"ז), כִּי הִצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגוֹ כִּי אֵין בּוֹ שׁוּם תְּפִיסָה, כִּי הוּא לְמַעַלָּה מִשְׁכָּלוֹ, וְקַעַל יְדֵי אָנָשִׁי הַמְקַרְבִּין אֵלָיו יוּכַל

“נחום שוסטער” היה איש פלאי, יהודי פשוט שעשה כל כך טוב! אך אך, אך אך, הפלא ופלא, הוא היה איש פלא, נחום שוסטער!

סיפר לי רבי אברהם שטרנהארץ שלאחר זמן – לאחר הסתלקותו של ר’ אברהם בן ר’ נחמן; היה זה ביום כיפור, ניגשתי לפני העמוד ביום כיפור, בליל יום כיפור התאכסנתי בבית ר’ נחום שוסטער, (השואל: ר’ אברהם שטרנהארץ נשאר ליום כיפור, בדרך כלל הוא לא נהג להישאר?) כן.

ר’ אברהם שטרנהארץ לן בליל יום כיפור אצל ר’ נחום שוסטער, ביום כיפור בבוקר סיפר ר’ אברהם: “התביישתי מפני נחום, איזו ‘עבודה’ הייתה לו בלילה!” – הבכיות שלו בלילה – “התביישתי מפניו, איזו ‘עבודה’ הייתה לו בלילה!”

ליל יום כיפור הסדר הוא שנחים מעט, ברם איזו ‘עבודה’ הייתה לו בליל יום כיפור? נחום היה אדם חלוש כח. באותה עת ממש הוא היה חולה, “התביישתי מפניו, איזו ‘עבודה’ הייתה לו בלילה!”

על פי רוב, האנשים הפשוטים – אנשי שלומינו היו מסבירים את מה שהרבי מספר במעשה מ”בן המלך ובן השפחה” – היו אנשי שלומינו אומרים כך: דווקא ‘בהמה’, בהמה אינה זורקת ה’כלי’, הבהמה אינה משליכה ה’כלי’ מעליה, ה’כלי’ מונח על גבה, אולם ה’אדם’ משליך מעליו ה’כלי’, זהו! בהמה, הנחת, הרי זה מונח! או אז ה’כלי’ מנגן ניגון יפה^כ!

הערות ומראי מקומות

להבין מעלת הצדיק, כי על ידי שרואין אנשיו שהם אנשי מעשה יראים ושלמים, ובהם יש להם תפיסה והשגה, כי העולם אינם רחוקים עדין מהם כל כך כמו מהצדיק בעצמו, על כן מי שרוצה האמת אפשר לו לידע מעלת הצדיק על ידי אנשיו.

כה. אגב, ראה ביטוי של רבי אברהם ב”ר נחמן, בכוכבי אור – אמת ואמונה אות י”ד, כי בנשגבות נוֹרָאוֹת רוֹמְמוֹתוֹ שֶׁל אֲדָמוֹ”ר ו”ל וּבְכַח תַּלְמִידוֹ הַקְדוֹשׁ, אֲשֶׁר גְּדוּלִים צְדִיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם

ט פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

נחום שוסטער, הייתה תקופה שמינהו ל'גבאי בית הכנסת', לא עלינו – כל כך סבלו ממנו, היה זה נורא... אמרו לו: "נחום, הרי הנך חפץ להיות יהודי עובד ה'?! אם כן אינך ראוי לשמש כגבאי! לך ועסוק בתפילה, בלימוד התורה הק'!", (רמ"ב: הוא לא הכין את הדברים כראוי?) כלום, סבלנו ממנו, הכל התהפך, חשוך, אין כלום! סבלנו ממנו בכל התחומים... "נו, נחום – לך עסוק בעבודתך, בעבודת ה'. את תפקיד הגבאי השאר לאחרים, זה לא בשבילך!..."

הוא נפטר, הוא קבור בכפר, בכפר של 'גרים', בסמוך לעיירה 'פראניש', 'פראניש' היא עיירה גדולה, כמדומני ש'יוחנן גלאנט' היה שם, הוא התגורר שם במשך תקופת מה.

ר' נחום התגורר באותו כפר, תושבי הכפר מאד החזיקו ממנו, ושם הוא קבור, הוא נפטר בכפר! היו לו שני בנים שהתגוררו ב'חארקוב', (רמ"ב: הם נמנו בין חסידי ברסלב?) לא, הם שימשו בתפקידים רמים בצבא. רצונם היה לבוא לכפר, ליטול את אביהם, ולקבורו ב'חארקוב', באומרם; "היעלה על הדעת שאבינו ייקבר בכפר?!"

אמרו להם ה'גרים' תושבי הכפר: "היעלה על דעתכם שאנו נוציא מביננו את הצדיק? אחרי שזכינו והצדיק שוכן ביננו, היעלה על דעתכם שנאפשר לכם להוציא את הצדיק?!", דבר לא עזר לבניו, הגרים לא הסכימו, ומקום קבורתו נשאר בכפר.

(רמ"ב: הגרים התחברו לאנשי שלומינו? הם נימולו ע"י אנשי שלומינו?) לא לא, היה זה כפר של גרים, סתם כך, כפר של גרים, מסתמא נעשה הכל על פי ההלכה.

הערות ומראי מקומות

(ח'לין ז:), 'פליאו ויעשו פלי נפלאה, המבררת ומעלה את השיר והנגון הנפלא, דיקא מבהמות וחיית, שהם בחינת השפלים כמונו.

(רמ"ב: לא היה זה באומן, סיפרתם פעם איזה סיפור?!) זהו סיפור אחר, אומן זה סיפור אחר, גם סמוך לאומן היה כפר של גרים, זהו כפר נוסף!

בנוסף לאומן היה ליד העיר 'פראניש' כפר גרים נוסף. ונחום שוסטער עבר להתגורר הרחק מהעיר 'אומן', מחמת שבאותן שנים כבר רדפו והציקו לאנשי שלומינו, כבר סגרו את הבתי כנסיות, עשו צרות, עד כדי כך שאנכי הושלכתי למאסר. נחום שראה שהמצב בכי רע, קם ועבר להתגורר בכפר הגרים, כך שלא יידעו ממנו כלל, הוא ברח לשם. ואכן הם חלקו לו כבוד רב, הם הבחינו במעלותיו, היה לו שם כל צורכו, ושם הוא נפטר – בכפר הגרים!

ככה זה, 'שוסטער' – 'סנדלר' – וכל כך טוב הוא פעל!

מובא בספרים שמלאך מט"ט הינו 'תופר מנעלים'¹⁰, 'חנוך' הנו תופר מנעלים, חנוך הנו מלאך מט"ט, המילה "תם" היא ראשי תיבות של 'תופר מנעלים', הוא היה סנדלר – התם, תופר מנעלים, הוא היה סנדלר, סנדלר!

וכי חושב הנך ש'נחמן שוסטער' – שטארקעס' (בן אחיו של ר' נחום) לא פעל טוב? ! נחמן שוסטער פעל טוב מאד על ידי מעשיו שעשה באומן! אה אה, הוא הרי תמך בעניים, הוא שימש כבעל מלאכה, הוא היה בעל מלאכה מצוין, דרכו הייתה לקום באשמורת הבוקר, להכין שקים גדולים מלאים בלחמים, ולחלקם לעניים – כך נהג נחמן שטארקעס, והיא הייתה צועקת בקול, אה אה.

הערות ומראי מקומות

כו. מובא הרבה בספרי הקבלה, עי' בספר מאירת עינים לר' יצחק דמן עכו, בפרשת לך לך וז"ל: ושאלתי את פי מורי הר' יהודה הדרשן אשכנזי ז"ל מה היה עניין חנוך שעל ידו זכה לכל זה, כי עניין אליהו ז"ל ידוע, אבל חנוך למה, ואמר שקבל שחנוך היה אישכף, כלומר תופר מנעלים, ובכל נקיבה ונקיבה שהיה נוקב במרצע בעור, היה מברך בלב שלם ובכוונה שלימה לשם ית', וממשיך הברכה למטטרון הנאצל, ומעולם לא שכח אפי' בנקיבה אחת מלברך אלא תמיד היה עושה כן, עד שמרוב אהבה "איננו כי לקח אותו אלקים" (בראשית ה') וזכה להקראות מטטרון, ומעלתו גדולה עד מאד.

כא פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

בתחילה היה נחמן שטארקעס אדם מגושם, עד כדי כך שאפילו 'אלף-בית' הוא לא ידע, לאחר מכן הוא שכר לעצמו מלמד, היה יהודי בשם ר' יענקל, אחד מאנשי שלומינו, הוא שילם לו, והם למדו יחדיו בכל יום במשך שעותיים – ונחמן שילם לו על כך, הוא לימד אותו 'קריאה', 'תפילה', 'פירוש המילות', וכן למד עמו 'פירוש רש"י', ו'ליקוטי מוהר"ן', עד שברבות הימים הוא הפך להיות איש ישר והגון.

ובעת לימודם יכול היה לבוא הלקוח הכי גדול, זוגתו עמדה כל יום בפתח הבית וצעקה קולי קולות – הוא היה סנדלר מומחה, הגיעו אליו אנשי צבא, והזמינו אצלו מגפיים ונעליים – הייתה זוגתו צועקת לו; 'לקוח פלוני' הגיע, 'לקוח פלוני' הגיע! אולם הוא לא הטה אזנו; "כעת עלינו ללמוד – שעותיים לימוד!", וכך למד יחד עם ר' יענקל.

ו'נחמן שטארקעס' יחד עם כזה 'ר' ברוך געצע'ס' – הוא היה משוחח עמו רבות, ברוך נהג לשוחח עמו רבות, הוא היה יהודי ירא שמים, ברוך יכול היה לדבר גם עם אחד כמו נחמן! היה לו שיג ושיח עם כל אחד ואחד, והוא פעל ועשה טוב!

הקדוש ברוך הוא ירחם עלינו, אוי, שגם אנו נספיק לחטוף משהו.

שיבואו על קברו תמיד

(רמ"ב: אנשי שלומינו נהגו ללכת מדי יום לציון הק' ? כולם נהגו כך ?) כמו הנחת תפילין, אצל כולם!

למעט אלו שגרו בעיר החדשה, הם לא הלכו בתדירות כה גבוהה. שם ברחוב המוליך ל'גן סופיה', מעברו השני, ישנו רחוב בשם 'סאדאווע', לפני הפנייה לרחוב 'פושקינה' ישנו רחוב ארוך, בהמשך מתעקל הרחוב לרחוב

'פושקינה'. רחוב ארוך זה נקרא 'רחוב סאדאווע', רחוב ארוך מאד, מצדו של רחוב סאדאווע יוצא רחוב נוסף, ומשם ואילך תחילת העיר החדשה, שם הכל מטופח יותר. (השואל: מסאדאווע ואילך?) רחוב סאדאווע גם הוא נכלל בעיר החדשה, העיר החדשה כוללת מספר רחובות.

האזור בו התגוררנו היה מכונה; 'העיר העתיקה' (רמ"ב: היכן נכלל אזור הקלויז?) גם האזור ההוא נחשב לחלק מ'העיר העתיקה'. העיר החדשה כבר מטופחת יותר ועשירה יותר, בתים נאים, הכל בנוי בצורה עשירה יותר. (רמ"ב: מן הסתם בעיר החדשה התגוררו יותר אלו הבעלי בתים?) כן, הבעלי בתים. אנשי שלומינו ברובם התגוררו בעיר העתיקה, באזור הקלויז, 'אבא' התגורר קצת יותר רחוק, גם הוא אינני יודע אם הוא הלך מדי יום לציון הק'.

(רמ"ב: אנשי שלומינו נהגו ללכת לציון הק' ביום?) לא, נהגנו ללכת בלילות, לפנות בוקר, ציונו של הרבי היה פעיל ומלא כמעט ללא הפוגה, ציונו הק' של הרבי לא שקט, הציון הק' לא שקט במשך כל ימות השנה!

בציונו של 'התנא האלוקי רשב"י' ישנם עיתים בהם יהודים פוקדים את הציון, אולם ישנם עיתים בהם הציון שומם (נכון לאותם שנים). ביום, בחצות הלילה, אף אחד לא מגיע, למעט יהודים בודדים מבני עדות המזרח. ברם "ציונו של הרבי לא נח ולא שקט לרגע!", הציון לא נח ולא שקט, ביום, באמצע הלילה, בשעת חצות, הציון לא שקט.

(השואל: בשבת נהגו לעלות ולהשתטח על ציונו של הרבי?) בשבת – עד שהחסידיים מפולין הגיעו לא נהגו ללכת, אף אחד לא הלך, ואפילו אם אחד כן הלך – לא ידעו מכך כלל, האם הלך אם לאו! ברם כשהחסידיים מפולין הגיעו – (השואל: אפילו בשבת בבוקר?) כן, הם היו רצים, ושואגים בציון בקולי קולות... בני העיר החלו למחות ולזעוק; "מה פשר הדבר?!" (רמ"ב: אנשי העיר צעקו?) כן, גם אנו לא רצינו לסבול הנהגה זו; "ברצונכם ללכת לציון? מי אמור לדעת כל כך

כג פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

שהנכם הולכים לציון בשבת?!", הפולנים היו אלו שהנהיגו הנהגה זו ללילך לציון הק' בשבת!

(רמ"ב: בזמנכם עוד היו ציונים רבים בבית החיים? בית החיים כבר לא היה מסודר כל כך?!) היה ציון אחד עם 'אוהל' על גביו, היה זה קברו של ה'מלאך' שקבור היה שם עוד זמן רב בטרם הרבי נקבר. בבית החיים – זהו אוהל בודד, ה'מלאך' חי כמאה שנים קודם הרבי, כינוהו 'המגיד', 'המלאך' קראו לו, הוא היה אדם נשגב ומרומם מאד. (רמ"ב: הקבר היה ממוקם יותר לצדו של רחוב 'פושיקנה', או יותר כלפי מטה?) (ר' לוי"צ ממחיש לשומעים בידיו) כאן ממוקם ציונו של הרבי, וכאן היה אוהלו של 'המלאך', קברו של המלאך היה קרוב יותר לצדו של רחוב פושיקנה.

היו לו נכדים – נכדיו של ה'מגיד' נהגו להשתטח על ציון זקנם – נכדיו של ה'מגיד'. הוא היה אדם נשגב ומרומם מאד, וחי כמאה שנים קודם הרבי.

ראה לפני מי אתה נכנס

(רמ"ב: מן הסתם הוסיף הדבר 'ברען' לעבודת ה' – ההליכה לציון הק' מדי יום) אכן כן, היה

זה...!

רבי אברהם בן ר' נחמן אמר פעם – הוא הוכיח אותנו; "מדוע הציון הקדוש כל כך מזולזל בעינינו", הוא הוכיח אותו על כך קשות; "היה לי רבי – אמר לנו ר' אברהם – 'רבי מאיר לייב', במשך שלשה ימים הוא הכין עצמו לקראת ההליכה לרבי לציון הקדוש, בכואו לאומן!", 'רבי מאיר לייב בלעכער' – במשך שלשה ימים הוא הכין עצמו לקראת ההליכה לרבי לציון הקדוש!" (רמ"ב: היה זה בעת שהותו באומן, הוא השתהה באומן במשך שלשה ימים בטרם הליכתו לציון?) אכן כן, "במשך שלשה ימים הכין עצמו, בכדי שיוכל ללכת

כראוי לרבי לציון הקדוש!, ואתם רצים ככה, נוטלים כסאות ומתיישבים, ישנים, מנמנמים על הכיסאות!".

(רמ"ב: ב: אלא מאי - כשאין כח לעמוד האם צריך לחזור?) עלינו להתיישב על גבי הקרקע, לא על גבי כיסא, לשטוח מפית, אולם לא על גבי כיסא! (רמ"ב: מדוע, האם משום שהדבר נראה ככזיון גדול יותר?) ככה נהגו פעם, התנאים והאמוראים ישבו על גבי הקרקע, והרבי 'ראש הישיבה' ישב על גבי כיסא, על אבן, שאר התלמידים ישבו על גבי הקרקע!

אכן כך מסופר; כשעמדו בני ישיבתו של 'רב הונא' משיבתם, כיסה האבק את אור השמש^{כז}! מדוע כיסה האבק את אור השמש? הרי כשיושבים על גבי כיסאות, אין אבק? אלא שהם ישבו על גבי הקרקע, וכשעומדים משיבה על גבי הקרקע אזי עולה אבק, והאבק כיסה את אור השמש!

דבר זה הרי מובא בגמרא, הרבי מביא גמרא זו בליקוטי מוהר"ן בתורה 'תקעו אמונה'^{כח}: "הווי נפצי גלימיהו, וסלק ענני וכסי ליומא", ניערו את מלבושיהם, והאבק כיסה את אור השמש, כה רב היה האבק.

(רמ"ב: רבי אברהם בן רבי נחמן סיפר משהו על הרב מטשעהרין?) כן כן, הרב מטשעהרין בהיותו בציון הקדוש הוציא מפית, שטחה על גבי הקרקע, וישב עליה, בתחילה הוא שפך שיחו, בכה ובכה בשעת אמירת ה'תיקון הכללי'. לאחר מכן הוציא מפית מאמתחתו, שטחה והתיישב על גבי הקרקע, וכיום כבר יושבים על גבי כיסאות! - כך הוכיחם רבי אברהם בן רבי נחמן.

כשיושבים על גבי כיסא - חוטפים תנומה, שינה קלה, וכשאדם ישן אין דעתו צלולה, רבי אברהם בן רבי נחמן זעק על כך הרבה; 'געוואלד'!

פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

כמו כן היה זועק על כך שעולים להשתטח בציון הקדוש 'ללא טבילת מקווה! כשהגיעו ימות החורף הקרים, לא יכולנו לטבול, המקוואות היו קרים, זעק על כך רבי אברהם; "מדוע הולכים לציון ללא טבילת מקווה?!"

'ר' ישראל כהן' ענה ואמר לרבי אברהם; הוא הזכיר בפניו 'הלכה' מליקוטי הלכות העוסקת מעניין 'כאשר אבדתי אבדתי', הלכה העוסקת בעניני פורים^{כט}; "רבי אברהם" – אמר ר' ישראל כהן – "וכי שייך לטבול במקווה בקור נורא שכזה? כאשר אבדתי אבדתי!".

נענה רבי אברהם בן רבי נחמן ואמר לו: נו, אם הנך הולך עם עניין זה, רשאי אתה ללכת לציון – אם הנך הולך עם העניין של 'כאשר אבדתי אבדתי', 'מסירות נפש'!

'כאשר אבדתי' – הרי אסתר היא זו שאמרה זאת, 'כאשר אבדתי' – אבדתי ממך' (עיין רש"י שם), 'ישראל כהן' הזכיר ההלכה המדוברת מעניין 'כאשר אבדתי אבדתי'; נו, אם הנך הולך עם עניין זה, רשאי אתה ללכת!".

נו, ומה למדים אנו מכך? שיש לנו רבי גדול! רבי אמתי! ואם נחזיק עצמנו ברבי, נחתור, נבקש ונחפש, אזי בעזר ה' יתברך נזכה! שיהיה בנו איזה ניצוץ של אמת, ניצוץ של אמת!

הערות ומראי מקומות

כט. הל' בכור בהמה טהורה ד' אות ט"ז: "ויבכין אבוא אל המלך אשר לא כדת", ודרשו רבותינו ז"ל "שלא כדת של תורה", פי אני יודע בעצמי שעל-פי דת של תורה בודאי איני ראוי לבא לפני המלך להתפלל לפניו, כפי מה שאני יודע חטאתי ועונותי – אף אף-על-פי-כן אבא לפניו "שלא כדת", "וכאשר אבדתי אבדתי", הינו אם ח"ו אינו לרצון תפלותי והתבודדותי עתה לפניו מרובי קלקולי – פאשר 'אבדתי' על-ידי מעשי הרעים, 'אבדתי', ויעשה ה' יתברך עמי מה שירצה, אני תמיד איחל ואצעק לה' יתברך אולי ירחם. ואז חמל ה' יתברך על מרדכי ועמו, "ויושט המלך לאסתר את שרכיט הזהב".

ל. עי' שיש"ח ק"ג אות כ"ג.

וזהו העיקר, זה מה שהקדוש ברוך אוהב, בכך חפץ השם יתברך!^א
 אם כן עלינו להרבות בבקשה מה' יתברך שאכן נזכה לכוון אל האמת!
 שה' יתברך יעניק לנו מתנה, שיהיה בנו איזה ריח של אמת!

תבר גזיזי דברדא

(רמ"ב: בימים ההם לא שייך היה לטבול במקווה? בזמנו של ר' אברהם?) מי יכול היה לטבול במקווה?! טבילת מקווה הייתה כרוכה במסירת נפש! המקווה היה כולו 'קרח' ממש, קרח, גג המקווה היה שבור, אצלנו היה רק 'מקוה' (ללא מערכת חימום ורחיצה במים חמים), היינו חייבים ליטול עמנו אלומת תבן ולהבעירה, כדי שביציאה מהמים יהיה לנו במה להתחמם קמעה, לולא זאת – היינו קופאים במקווה!

המים במקווה היו קרים יותר מאשר מימי הנהר, הנהר בתחתיתו אינו קר כל כך. אלא מאי? בנהר צריכים לצאת למרחב הפתוח, במקווה – יש לפחות קורת גג, אמנם גם במקווה היה קור מקפיא, מלא שלג וקרח.

באומן – בבית החיים היה מקווה, שם טבלו את הנפטרים, ברם האם טבלו כל נפטר?! הרי המקווה היה מלא קרח, היה זה מקווה עם נביעה, ועל מנת לטבול בו, צריכים היו לרדת עומק רב, הכל היה מלא קרח.

באומן נהגו לטבול את הנפטר "עשרים ושש טבילות", ככה נהגו באומן, ובטבילה העשרים ושש, אותו אחד שהתעסק בטבילה, היה טובל טבילה אחת יחד עם הנפטר, ויוצא חזרה.

הערות ומראי מקומות

לא. עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ט' אות ג': ...ועקר השתוקקות של השם יתברך אינו אלא אל האמת. וזה: "ואל אמה תכלנה מלמעלה", לשון (שמואל ב י"ג): "ותכל נפש דוד..." הינו שתראה שיצאו הדבורים מפיך באמת, ואז ישתוקק הקדוש ברוך הוא מלמעלה לשכן אצלך.

כז פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

ברם מי היה טובל נפטר? ! מי היה מוכן לעסוק בטבילתו? ! וכי אנשי ה'חברה קדישא' חפצו להיכנס למקווה ולטבול? ! הרי המקווה היה מלא קרח!

אלא מאי? כשברסלב'ער חסיד נפטר – גם לא טבלוהו, מי טבל? ! "יענקל זיטאמער" – הוא זה שטבל! הוא היה יהודי בעל מסירות נפש, הוא טבל! כשרבי שמשון ברסקי נפטר, מי עסק בטבילתו? רבי שמשון נפטר בראש חודש סיון, המקווה היה קפוא במשך כל ימות השנה, כל ימות השנה היה המקווה קפוא, היה מעיין שנבע בקרקעית המקווה, אולם כל כך עמוק, שהמים לא המיסו הקרח כלל!

הוא יצא משם מוכה וזב דם, דם זב ממנו, כל בשרו הוכה ונחבל מהקרח – יענקל זיטאמער.

וכשר' אייזיק אייזנשטיין נפטר, מי עסק בטבילתו? יענקל! (רמ"ב: אתם יחד עם יענקל, אכן?) את ר' אייזיק אייזנשטיין טבלתי אנכי, ר' אייזיק'ל – אני (ר' לוי יצחק) יחד עם 'ברוך' עסקנו בטבילתו, ר' אייזיק'ל מבית הכנסת.

הטבילה כרוכה הייתה במסירות נפש, וכי אנשי ה'חברא קדישא' טבלו מי מבני העיר? מי טבל? !

לאנשי שלומינו היה – היה לנו את 'יענקל', הוא היה יהודי בעל מסירות נפש, הוא טבל את הנפטרים.

כפטירתו של רבי אייזיק אייזנשטיין' העניק בנו של ר' אייזיק – היה לו לר' אייזיק 'מלבוש משי', בגד לשבת – העניק בנו של ר' אייזיק את המלבוש ל'יענקל זיטאמער', את המלבוש של אביו, הכרת הטוב על התעסקותו בטבילת אביו; "הנה לך מלבושו של אבי", היה זה בגד משי!

'רבי שמשון' – גם אותו טבל יענקל.

ר' געצע' חי לפני כן, הוא נפטר בשנת תרע"ח, (רמ"ב: ומי טבל את ר' געצע?)
אינני יודע, יכול להיות ש'ברוך', בעת ההיא לא שהיתי באומן.

המקיים את התורה מעוני

(השואל: כיצד נהגתם בערבי שבתות עם הטבילה לכבוד שבת?) ערב שבת? ! אתה שואל
כיצד נהגנו בערב שבת, בשבת? ! איי, כיום בזמננו אנו ממש בגן עדן, גן
עדן התחתון! מקווה מחומם, בית הכנסת מחומם, חמים ונעים, ממש גן עדן
התחתון!

אולם 'בימים עברו' מה היה לנו? ! מה היה לנו? ! להיכן שרק פנינו –
ב'מקווה' היה קר, ב'ציון' היה קר, ב'בית הכנסת' היה קר, ב'בית' היה קר,
תמיד היה קר, וקר, וקר, וזהו זה! זה מה שהיה – ועל אף הכל היו יהודים יראי
ה' שעסקו בעבודת ה' – בקור!!!

הנני סבור – שה'ברסלב'ער חסידים' שהתגוררו באומן בימים ההם, יש
להם בעלמא דאתי חשיבות שונה! חשיבות אחרת לגמרי! זאת מכיוון שהם
חיו בתנאים קשים ושונים בתכלית!

בחזרתנו הביתה בסיום התפילה, היה לנו קצת מים חמים להפשיר בהם
חתיכת לחם יבשה – כך שגם המים כבר לא נשארו חמים! מחיר המים היה
'גרוש' או שנים, וכשגם 'גרוש' אחד לא היה בידנו, לא היה לנו מים חמים
להשרות בהם חתיכת לחם! נאלצנו ללעוס לחם קפוא עם השיניים...

ר' אברהם בן רבי נחמן נכנס פעם ל'סוכה' – הייתה סוכה, שם היינו אוכלים
במשך כל ימות השנה, ר' אברהם ראה כיצד עומדים שם מספר יהודים, ואין
בידם מים חמים להפשיר לחמם – בראותו זאת נענה ר' אברהם ואמר: "נו

כט ~~~~~ פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

בוודאי, יש נסיון העושר – יש נסיון העוני, אולם לעני יהיה בכל זאת מקום גבוה יותר בעלמא דאתי !!!, בכל זאת הוא היה עני ואביון"!

כשיהודי עשיר הוא ירא שמים – וודאי שזהו דבר טוב, אולם העני – הרי בכל זאת הוא עבר 'סבל' בעולם הזה, ולכן מקומו יהיה גבוה יותר!

(השואל: אמרתם לעיל שבימינו אנו, התנאים הם ממש 'גן עדן', האם בימינו אנו עוסקים בענייניו של הרבי כמו בימים ההם באומן?) האם עוסקים כאן? ...! בהיותי באומן התפללתי עם יותר 'געשמאק'! התפילה הייתה תפילה מסוג אחר! ומי מדבר על ה'אברכים', אה, האברכים התפללו ממש – בוקע רגיעים, בוקע רגיעים, התפללו...!

וקודם התפילה, ובסיום התפילה – בסיום התפילה לא היה מה לאכול!

זו תפילה ראויה! בסיום התפילה אין מה לאכול... הנך מבין?!

ברוך השם! שה' יתברך ירחם מעתה, שלא נהיה 'כפויי טובה', הקדוש ברוך הוא מעניק לנו שפע, עלינו לנצל זאת לדברים שבקדושה, לעשות מה שצריך!

(חסר קצת)

--- באומן השתמשנו בצלחות וקדרות עשויים מ'חרס', צלחות עשויות 'חרס, קערות עשויות 'חרס'. היכן נראתה כוס זכוכית שכזו?! אפילו בביתו של העשיר לא נראו כוסות נאים שכאלו...

רבי יודל ממעדוועדיווקע ז'היה בן ליהודי אמיד, וחתנו של רבי לייב טראסטינעצער^{לג}. בביתו של ר' לייב השתמשו בצלחות 'חרס', ורבי יודל (מרוב אנינותו) לא הרגיש טעם באכילתו, לאחר חתונתו, מרוב עניות. ר' לייב הגיש לפניו צלחת 'סלק מבושל', לסלק היה 'טעם גרוע', ורבי יודל לא חפץ באכילתו.

פנה אליו ר' לייב ושאלו: "מדוע לא תאכל?", ורבי יודל ענה לו. אמר לו ר' לייב: "נו, קח לך מעט ממנת הסלק שלי! וכשרבי יודל טעם מהסלק של חמיו, הוא הרגיש ב'סלק' כל מיני טעמים ערבים!

"אחר כך נתן להם מן המאכלים"^{לד}, "ונתן להם מאלו המאכלים" – במעשה מ'בעל תפילה' – "ותכף כשנתנו להם מאלו המאכלים, התחילו תכף להשליך את כספם וזהבם כנ"ל".

משכך הבין רבי יודל שהדבר לא תלוי ב'מאכל', אלא ב'אוכל'! על אף שרבי יודל היה יהודי ירא שמים גדול מאד, אף-על-פי-כן, למעלת צדקותו של ר' לייב הוא לא הגיע!

(רמ"ב: זאת למרות שר' לייב ענה ואמר: "אילו חתני היה נמצא כאן כעת, לא הייתי מסתלק?")
יכול להיות שהיה זה מאוחר יותר, אולי מאוחר יותר.

הערות ומראי מקומות

לב. מגדולי תלמידי רביז"ל.

לג. צדיק גדול בדורו, עי' חיי מוהר"ן אות תרי"א.

לד. עי' סיפורי מעשיות – מעשה י"ב מהבעל תפלה. ועי' גם מעשה י"ג מהזו' בעטלערס, יום ב': האב איך גענומען מיין ברויט און מיין וואסער און האב זיי געגעבן, האבן זיי געפילט אין מיין ברויט און וואסער אלע טעמים'.

פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

(השואל: בעת שרבי יודל התקרב לרבי, כבר נסע רבי לייב לארץ ישראל?) כפי הנראה שלא.
הרבי אמר: "וכן אירע בזמננו בסמוך" – – – (עיין תו' רי"ח) לה. ❖

כל הדר בארץ ישראל

(חסר קצת, נראה שמדבר מכמה מאנשי שלומינו שעלו וקבעו דירתם בארץ ישראל, ולעומתם היו מאנשי שלומינו שנשארו באומן ולא רצו להיפרד מציונו של הרבי) – – – ישנו מכתב מאחד מאנשי שלומינו ששלח מארץ ישראל לאומן, וכך הוא כותב: "יש לי המעלה של קדושת 'ארץ ישראל', אולם מעלת קדושת ה'ארבע אמות של הציון הקדוש' חסר לי!", מעלה זו הייתה חסרה לו.

(חסר קצת) – – – קשה היה להם להיפרד מציונו הקדוש של הרבי, הם לא יכלו להיפרד!

איי, רבי אברהם בן רבי נחמן, הוא היה אדם מסוג אחר – הוא היה 'פה' ו'שם' (בארץ ישראל ובאומן), אדם מסוג אחר הוא היה.

אף-על-פי-כן אפשר לראות כיום, שכל אלו ששמעו בקולו של רבי אברהם ועלו לארץ ישראל, הם אכן הצליחו – ל'ר' מאיר אנשין' יש ילדים, יש לו בן 'ישראל נחמן', יש לו בן 'אברהם', בן 'שמעון', יש לו – יש לו בנים יראי השם!

"רבי אברהם בן רבי נחמן" אמר לרבי אברהם שטרנהארץ: "רצונך לשמוע בקולי? חפץ אתה לגדל את ילדיך כראוי? עלה לארץ ישראל!".
כך אמר לו רבי אברהם – "בארץ ישראל תציל את ילדיך!".

הערות ומראי מקומות

לה. וז"ל בלקוטי מוהר"ן תו' רי"ח; ומנה הנה הסתלקות צדיק גדול מאד שפתאום רצה לנסע לארץ-ישראל, והוא היה בעצמו יודע מזה שהיה צריך להסתיר את עצמו, ונסע על המדינה והיה פרסום גדול, ונסתלק באותו הדרך. וכן ארע בזמננו בסמוך ה"י. מש"כ "וכן אירע בזמננו בסמוך", הכוונה על רבי לייב זצ"ל.

(אחד הנוכחים: כך היה גם אצל ר' מאיר אנשין, רבי אברהם בן רבי נחמן השאיר לו 'פתק' [שיעתיק דירתו לירושלים מהעיר יפו בה התגורר תחילה ובה עבד לפרנסתו]) כן כן. (הנ"ל: ר' מאיר אנשין הגיע בבוקר, מכר את כל רכושו, ועלה לעיר הקודש ירושלים!)

(אחד הנוכחים: רבי אברהם לא יכול היה לומר לו בפירוש?) לא, ר' מאיר אנשין עבד לפרנסתו בבית דפוס, שם הדפיסו 'טרייף פסול' (ספרי מינות ואפיקורסות), בתל אביב. הוא דיבר על כך עם רבי אברהם בן רבי נחמן, אמר לו רבי אברהם: "דבר עם בעלי הדפוס, אולי יפטרו אותך מלהדפיס 'טרייף פסול', תעסוק בהדפסת דברים אחרים!".

רבי אברהם בן רבי נחמן – הוא לא יכול היה להורות לשני "עשה כך וכך". לאחר מכן בא רבי אברהם בן רבי נחמן, והשאיר לו 'פתק' ובו כתב לו שראוי שימסור נפשו על כך! ואכן הוא עבר להתגורר בירושלים עיר הקודש^ל.

הערות ומראי מקומות

לו. ע"י בס' תולדות שמואל – ימי חייו של רבי שמואל העשיל פרידמאן ז"ל מאנ"ש, שם בהג"ה על יום ערב שבת פרשת עקב שנת תרע"ב, מובא ז"ל:

ראוי להעתיק פה מכתב שכתב ר' אברהם בן ר' נחמן לר' שמואל מאיר אנשין בנוגע לענין עבודתם בדפוס, ומסרו לו על ידי ר' שמואל העשיל, (כמו שר' שמואל העשיל אכן מציין להלן שנסע ירושלימה ביום א' 'שופטים'), וזה תוכן המכתב: כבוד ידידי רבי שמואל מאיר נרו יאיר. אודות שאלתו בדבר ההדפסה אשר שאל מאיתי, עלה כעת ברעיוני, כי בלי ספק נמצא ביכולתו להתעקש בבקשתו מבעל הדפוס, שכאשר יגיע לידו דף או עמוד מדברי הכפירות והחרופים, יחליף וייתן זאת העבודה לפועל אחר, ולא מידי תצא פעולה כזאת להחטיא את הרבים בכפירות הנשטות לעבודה זרה ממש; ואשר על כאלה חייב האדם למסור את נפשו, יהרג ואל יעבור, ובפרט שהמחרף גרוע מכולם כמבואר מדברי חכמינו ז"ל. גם אם אין ביכולתו למסור את נפשו ולעזוב לגמרי עבודת חטא הרבים כזה, על כל פנים יש ביכולתו לקבל על עצמו זאת המסירות נפש, להנות את בעל הדפוס בעבודה חצי שעה בכל יום יותר מפועלים אחרים (ואפשר יותר מחצי שעה); ואפשר, בעד זה היתרון, יגמול איתו בעל הדפוס זה הגמול הנ"ל, אשר לא יפסיד ויחסר כלל בזה. ואני עשיתי מה שמוטל עלי – להזהירו ולהודיעו מכל זה, ויותר אין להאריך.

נאום ידידו ואוהבו, ומיעצו לחייו בגוף ובנפש. אברהם חזן.

פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

סיפור זה היה זמן קצר לאחר שר' מאיר אנשין נישא - הוא נישא ל'פרומע' בתו של רבי יעקב צבי פילמער מאנ"ש מברדיטשוב. הוא היה מבוגר בהרבה מפרומע זוגתו. ותכף ומיד לאחר חתונתו - עזב את כל רכושו, וללא כל מעמד פרנסה, ועבר להתגורר בעיר הקודש ירושלים, שם סוכב בין בתי העיר ומכר ספרים.

אה, ר' מאיר אנשין היה עני מרוד - עני ואביון, אולם הוא זכה ל'בנים'! בנו ישראל נחמן - 'ישראל נחמן' יש לו בנים יראי השם. בנו 'אברהם', גם לו יש בנים יראי השם, הוא זכה לבנים! אוצר!

ומה היה נשאר ממנו אילו היה נשאר בתל אביב? ! הוא עלה לירושלים - וזכה לאוצר נפלא!

אילו ה'פרנסה' הייתה בנפשו, ובניו היו נשארים 'ילדים תל אביבים' - וישנם כאלו - מה היה נשאר מהם? ! הרי לא היה נשאר מהם מאומה! אולם כעת יש לו בנים יראי השם!

כל אלו ששמעו בקולו של רבי אברהם בן רבי נחמן, יש להם ברוך השם ילדים, הם זכו להקים דורות ישרים!

הערות ומראי מקומות

ולפרוש בשלום המוסר כתב זה רבי שמואל העשיל נרו יאיר. ומאליהם יבינו, שלדעתי יש להם להתחבר, שיבקשו שניהם זאת הבקשה מבעל הדפוס, ובכל לב ונפש, כאשר יבקש האדם על חייו הגשמיים בכל לב ונפש מהבא להורגו חס ושלום, כי 'המחטיאו קשה מההורגו' (כמבואר בדברי חכמינו ז"ל); וגם בתחלה יבקשו ויתפללו על זה מה' יתברך, אשר בידו לב כל נפש ("פלגי מים לב מלך" וכו'), "ובקשתם משם וכו' ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך". ידידו ואוהבו. אברהם הנ"ל.

(השואל: האם אצל רבי אברהם בן רבי נחמן ראו 'חומרות' בפסח?) לא ראו אצלו חומרות, הוא היה אדם חולה, הוא לא יכול היה ללעוס המצה, הוא מוכרח היה להשרות חתיכת מצה! כשאדם איננו בקו הבריאות, לא ניתן ללמוד ממנו הנהגות.

(חסר קצת) --- רבי נתן הוא 'סוד'! אפילו ב'טשעהריין' (בין אנשי שלומינו) היה רבי נתן סוד. בכל פעם כשלמדו 'הלכה' מלקוטי הלכות בסעודה שלישית, היה אחדש צעק; "ספרו של הרבי, ספרו של הרבי!".

אפילו בין 'אנשי שלומינו' היה רבי נתן סוד! ומי מדבר על שאר אנשי העולם?! - אולם אפילו בין אנשי שלומינו הוא היה סוד - רבי נתן.

(רמ"ב: רבי אברהם בן רבי נחמן נהג ללכת בעצמו לאפיית מצות? לעמוד ולהשגיח בשעת אפיית המצות?) לא, בזמני הוא לא הלך.

(רמ"ב: מספרים על רבי נתן שהייתה שנה אחת שהוא לא הלך לאפות מצות) - רבי נתן - בשנים בהם הייתה התנגדות גדולה, הוא שלח את אנשי שלומינו, שהם יעמדו וישגיחו בשעת אפיית המצות¹⁷.

הערות ומראי מקומות

לז. עי' בס' תולדות שמואל - ימי חייו של רבי שמואל העשיל פרידמאן ז"ל מאנ"ש, שם בהג"ה על יום ערב שבת פרשת עקב שנת תרע"ב, מובא וז"ל:

ראוי להעתיק פה מכתב שכתב ר' אברהם בן ר' נחמן לר' שמואל מאיר אנשין בנוגע לענין עבודתם בדפוס, ומקורו לו על ידי ר' שמואל העשיל, (כמו שר' שמואל העשיל אכן מציין להלן שנסע ירושלימה ביום א' 'שופטים'), וזה תוכן המכתב: כבוד ידידי רבי שמואל מאיר נרו יאיר. אודות שאלתו בדבר ההדפסה אשר שאל מאיתי, עלה כעת ברעיוני, כי בלי ספק נמצא ביכולתו להתעקש בבקשתו מבעל הדפוס, שכאשר יגיע לידו דף או עמוד מדברי הכפירות והחורופים, יחליף וייתן זאת העבודה לפועל אחר, ולא מידי תצא פעולה כזאת להחטיא את הרבים בכפירות הנשטות לעבודה זרה ממש; ואשר על

פרשת ויקהל, שנת תשל"ד

לה

הערות ומראי מקומות

כאלה חייב האדם למסור את נפשו, יהרג ואל יעבור, ובפרט שהמחרף גרוע מכולם כמבואר מדברי חכמינו ז"ל. גם אם אין ביכולתו למסור את נפשו ולעזוב לגמרי עבודת חטא הרבים כזה, על כל פנים יש ביכולתו לקבל על עצמו זאת המסירות נפש, להנות את בעל הדפוס בעבודה חצי שעה בכל יום יותר מפועלים אחרים (ואפשר יותר מחצי שעה); ואפשר, בעד זה היתרון, יגמול איתו בעל הדפוס זה הגמול הנ"ל, אשר לא יפסיד ויחסר כלל בזה. ואני עשיתי מה שמוטל עלי - להזהירו ולהודיעו מכל זה, ויותר אין להאריך.

נאום ידידו ואוהבו, ומיעצו לחייו בגוף ובנפש. אברהם חזן.

ולפרוש בשלום המוסר כתב זה רבי שמואל העשיל נרו יאיר. ומאליהם יבינו, שלדעתי יש להם להתחבר, שיבקשו שניהם זאת הבקשה מבעל הדפוס, ובכל לב ונפש, כאשר יבקש האדם על חייו הגשמיים בכל לב ונפש מהבא להורגו חס ושלום, כי 'המחטיאו קשה מההורגו' (כמבואר בדברי חכמינו ז"ל); וגם בתחלה יבקשו ויתפללו על זה מה' יתברך, אשר בידו לב כל נפש ("פלגי מים לב מלך" וכו'), "ובקשתם משם וכו' ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך". ידידו ואוהבו. אברהם הנ"ל.

**דרושים נציגים להפצה
בכל ארץ ישראל**

להצטרפות חייגו:

0548.432.460

חסיד ברסלב יקר!

טול חלק בהוצאות

הדפסת הגליון מדי שבוע.

חתום על הודאת קבע.

והיה שותף בהפצת אור הצדיק!

לתרומות: 0548.432.460